

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunnalle

Ammattikorkeakoulut ratkaisevat monia Suomen kohtalonkysymyksiä koulutuksessa ja työllisyydessä

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry lausuu kunnioittavasti seuraavaa:

Lausunnon pääkohdat:

- Ammattikorkeakoulujen rooli Suomen viheliäisten ongelmien ratkaisussa on merkittävä:
 - Koulutuksellisen tasa-arvon edistäjänä; koulutus on monelle ei-korkeakoulutetusta taustasta tulevalle reitti korkeakoulutukseen ja asiantuntijatyöhön. AMK-opiskelijoista 42 prosentilla ei kummallakaan vanhemmalla ole korkeakoulututkintoa, kun taas yliopisto-opiskelijoilla vastaava luku on 23 prosenttia.
 - Työelämälähtöisen ja verkostomaisen TKI-työn kautta ammattikorkeakoulujen rooli PK- ja mikroyritysten työllisyyden luojana sekä erityisesti sote-sektorin tuottavuuden parantajana on korvaamaton.
 - Ammattikorkeakouluilla on keskeinen rooli koko Suomen kehitykselle: valmistuneet työllistyvät maakuntiin yliopistoista valmistuneita useammin.
 - Tulevaisuuden korkeakoulutettujen tarve painottuu ammattikorkeakoulutettuihin; Ilman 2013 jälkeen tehtyjä leikkauksia ammattikorkeakoulut voisivat tuottaa nyt 6000 tutkintoa vuodessa enemmän.
 - Ammattikorkeakouluilla on ketteränä, työelämä- ja asiakaslähtöisenä korkeakouluna parhaimmat mahdollisuudet kehittää uusia malleja työelämässä olevien osaamisen kehittämiseen.
- Ammattikorkeakoulujen kehittymisen este on pysyvän TKI-rahoituksen puute.
- Ammattikorkeakoulutus on tehokasta; olipa mittarina läpäisy, tutkinnon laajuus tai tutkinnon hinta.
- Leikkaukset jättävät pitkät varjot. Ilman 2013 vuoden jälkeen tehtyjä rahoitusleikkauksia ja indeksijäädytyksiä ammattikorkeakoulujen perusrahoitus olisi vuonna 2022 160 miljoonaa nykyistä korkeampi. Sillä rahalla tuottaisi 6000 tutkintoa vuodessa enemmän. Indeksit ovat kriittinen osa rahoituksen vakaata kasvua; ilman leikkauksia ja jäädytyksiä ammattikorkeakoulut olisivat saaneet viimeisen kymmenen vuoden aikana yhteensä vajaat 900 miljoonaa enemmän perusrahoitusta.

Koulutuksen kehittämisessä olennaista on pitkäjänteisyys. Ammattikorkeakoulujen toimintaa halvaannuttavat edelleen aiemmillä hallituskausilla tehdyt leikkauspäätökset. Niiden myötä AMK-tutkinto

tarjotaan nyt puolella siitä hinnasta kuin kymmenen vuotta sitten. Tällä hallituskaudella ammattikorkeakoulujen pysyvä perusrahoitus on kasvanut vain 20 miljoonalla eurolla. Indeksien merkitystä ei sovi aliarvioida osana pitkäjänteistä, ennakoivaa autonomisten korkeakoulujen rahoitusta.

Ammattikorkeakoulujen rooli työllisyyden ja kasvun tekijänä on korvaamaton

Suomen menestymisen kohtalonkysymys on hyvä tai erinomainen työllisyyskehitys sekä työn tuottavuuden paraneminen. Suomessa työn tuottavuuden kehitys on ollut heikompaa kuin relevanteissa vertailumaissa. 93 prosenttia Suomen yrityksistä on alle 10 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä. Ilman TKI-työn tukea jää nyt suuri osa suomalaisista yrityksistä eli PK- ja mikroyritykset, joille juuri ammattikorkeakoulut ovat keskeisin kumppani. Juuri niissä tapahtuu tai on tapahtumatta käytännönläheinen, asiakaslähtöinen innovaatiotyö. Niin ikään taloutemme kestävyys edellyttää sosiaali- ja terveydenhuollon jatkuvaa asiakaslähtöistä kehittämistä.

Ilmiö nähdään myös kansallisissa ja kansainvälisissä arvioinneissa, jossa havaitaan suomalaisessa TKI-rahoituksessa aukko juuri sellaisessa verkostomaisessa, työelämäläheisessä innovaatiotyössä, mikä on ammattikorkeakoulujen vahvuus. Ammattikorkeakoulujen TKI-työ on perusluonteeltaan yritysrahoitusta vivuttavaa työtä. 25-vuotisen historiansa aikana ammattikorkeakoulut ovat rakentaneet leikkauksista ja olemattomasta julkisesta TKI-rahoituksesta huolimatta vahvan omaleimaisen kehittämis- ja innovaatiotoimintansa.

Ammattikorkeakoulujen kehittymisen este on pysyvän TKI-rahoituksen puute. OKM:n kautta tulee ammattikorkeakouluille vuodessa vain 109 miljoonaa euroa TKI-työhön. Ulkopuolista, kilpailtua TKI-rahaa ammattikorkeakoulut hankkivat vuositasolla noin 128 miljoonaa euroa eli 12 prosenttia niiden kokonaisliiketoiminnasta. Suomeen on luotava uskottavat rahoituskanavat verkostomaiselle TKI-toiminnalle, mikä tukee aidosti myös pienten ja keskisuurten yritysten kehittämis- ja innovaatiotoimintaa. Julkiset TKI-organisaatiot toimivat kansallisena muistina ja jatkuvuuden varmistajana. Näin osaaminen kumuloituu alueilla ja toimialoilla. Useilla alueilla toimii vain ammattikorkeakoulu.

Ammattikorkeakoulut edistävät koulutuksellista tasa-arvoa

Tulevaisuuden korkeakoulutettujen tarve painottuu ammattikorkeakoulutettuihin. Aloituspaiikkalisäyksiin on kohdistettu tällä hallituskaudella ammattikorkeakouluille 64 + 10 miljoonaa euroa. Koulutustason nousu ja osaavan työvoiman riittävyys edellyttäisi vieläkin rajumpaa opiskelijamäärän lisäystä. Yksinomaan viimeisen neljän vuoden aikana tutkintomäärät ovat kasvaneet noin neljänneksellä. Olenaisista on nyt ratkaista aloituspaikkojen kasvattaminen pysyvän perusrahoituksen korotuksen turvin.

Tutkintomäärien jäädessä kauas tavoitellusta ja työvoimapulan pahetessa on pohdittava ennakkolottomasti muita kustannustehokkaita keinoja tuottaa työelämän vaatimaa korkeakoulutasoista

osaamista. Tällaisessa ketterässä, työelämäläheisessä kehittämistyössä juuri ammattikorkeakoulut ovat valmiimpia kehittämään uusia toimintamalleja tehokkaassa yhteistyössä työelämän kanssa.

Ammattikorkeakoulutuksen roolia koulutuksellisen tasa-arvon edistäjänä ei täysin tunnisteta. Koulutus tarjoaa monelle ei-korkeakoulutetuista perheistä tulevalle opiskelijalle väylän korkeakoulutukseen ja asiantuntijatyöhön. AMK-opiskelijoista 42 prosentilla ei kummallakaan vanhemmalla ole korkeakoulututkintoa, kun taas yliopisto-opiskelijoilla vastaava luku on 23 prosenttia. Ero on siis valtava. On ennen kaikkea tasa-arvoasia varmistaa, että ylemmän AMK-tutkinnot suorittaneet saavat osaamiselleen ja tutkinnolleen tunnustuksen. Tästä kumpuaa myös Arenen vaatimus maisteri-nimikkeeseen käyttöönotosta, vihdoin myös kotimaisessa käytössä.

Ammattikorkeakoulutus on tehokasta

Ammattikorkeakoulutus on tehokasta koulutusta. Yksi tutkinto maksaa keskimäärin 10 000 euroa vähemmän kuin yliopistossa. Ammattikorkeakouluissa 5 vuodessa (keskimääräinen tavoiteaika + 1 vuosi) valmistuu AMK-tutkintoon 62 prosenttia opiskelijoista. Yliopistossa vastaava luku on 6 vuodessa (keskimääräinen tavoiteaika + 1 vuosi) 39 prosenttia. AMK-tutkinnon suorittaneista työllisiä on vuosi valmistumisen jälkeen yli 90 prosenttia ja työttömänä on vain muutama prosentti.

Lopuksi Arene haluaa korostaa, että ammattikorkeakoulujen toiminnan kehittämisessä olennaista on ennakoitavuus ja pitkäjänteisyys. Ammattikorkeakoulut tarvitsevat ennakoitavan rahoituksen sekä selvät kehittämisen tavoitteet, joissa otetaan huomioon alueelliset tarpeet ja erilaiset strategiat tulla kansainvälisen tason korkeakouluksi.

Mervi Vidgrén
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry